

POSTANOWIENIE

25 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 25 kwietnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa B. T. i R. T.
przeciwko Skarbowi Państwa-Rejonowemu Zarządowi Infrastruktury w B.
o ochronę naturalnego środowiska człowieka,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa-Rejonowego Zarządu Infrastruktury
w B.
od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu
z 29 grudnia 2022 r., I Ca 558/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

(E.C.)

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Skarbu Państwa - Szefa Rejonowego Zarządu Infrastruktury w B. od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 29 grudnia 2022 r., sygn. akt I Ca 558/22 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że

określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

W ocenie skarżącego zachodzi potrzeba wykładni art. 136 ust. 3 w zw. z art. 129 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz. U. z 2024 r., poz. 54; dalej: „p.o.ś.”) co do tego, czy na podstawie tych przepisów dopuszczalne jest dochodzenie roszczeń o zwrot już poniesionych kosztów nakładów obejmujących zabezpieczenie akustyczne, czy jednak brak jest jurydycznych podstaw do oceny roszczeń o zwrot kosztów rewitalizacji akustycznej poprzez kryterium obowiązku ich faktycznego poniesienia.

W pierwszej kolejności odnotować trzeba, że co do obniżenia wartości nieruchomości wskutek wprowadzenia o.o.u., wypowiedział się ostatnio w zwykłym składzie Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 kwietnia 2024 r., III CZP 56/23, w której stwierdził, że właścicielowi nieruchomości, której wartość zmniejszyła się na skutek wprowadzenia o.o.u., przysługuje odszkodowanie na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś., nawet gdy nieruchomość ta nie jest dotknięta szczególnymi ograniczeniami wynikającymi z art. 135 ust. 3a tej ustawy. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tej uchwały wyjaśnił przyczyny, które spowodowały jej wydanie pomimo, że w tej materii ma wypowiedzieć Sąd Najwyższy w powiększonym składzie. Mianowicie do siedmioosobowego składu w tamtej sprawie zostało wyznaczonych czterech sędziów Sądu Najwyższego wadliwie powołanych i z uwagi na stanowisko procesowe pozostałych trzech sędziów Sądu Najwyższego, których ten problem nie dotyczy, nie ma pewności, czy i kiedy zostanie wydane rozstrzygnięcie i to w prawidłowym składzie. Należy nadmienić, że w uchwale połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20, (OSNC 2020, nr 4, poz. 34), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sprzeczność składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu

Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. nowelizującej ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa. Uchwała ta uzyskała status zasady prawnej, zgodnie z art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej: „u.S.N.”), a Sąd Najwyższy nie odstąpił od niej w przepisany trybie, w związku z czym wiąże wszystkie składy tego Sądu (art. 88 u.S.N.).

W uzasadnieniu uchwały z 12 kwietnia 2024 r., III CZP 56/23 Sąd Najwyższy odniósł się do występujących w orzecznictwie rozbieżności i zaprezentował w tej materii również własne stanowisko. Wyjaśniono m.in., że utworzenie o.o.u., z uwagi na zaistnienie przesłanek wskazanych w art. 135 ust. 1 p.o.ś., legalizuje działalność portu lotniczego, w sytuacji gdy nie mogą być dotrzymane standardy jakości środowiska poza terenem tego lotniska. Legalizacja ta skutkuje tym, że właściciel nieruchomości położonej w o.o.u. nie może skutecznie żądać zaniechania negatywnego oddziaływania na jego nieruchomość, o ile nie zostaną przekroczone dopuszczalne po utworzeniu o.o.u. normy hałasu określone w stosownej uchwale. Jednak dopuszczalny skutek wprowadzenia o.o.u. poziom hałasu w odniesieniu do takiej nieruchomości jest wyższy, aniżeli w stosunku do nieruchomości znajdujących się poza tym obszarem. W przypadku nieruchomości zabudowanych domami mieszkalnymi nawet zapewnienie właściwego klimatu akustycznego (art. 136 ust. 3 p.o.ś.) może nie być wystarczające, zwłaszcza jeśli chodzi o korzystanie z takich elementów budynku jak balkony, tarasy, a także przy korzystaniu z budynku przy otwartych oknach. Poza tym w przypadku nieruchomości gruntowych zabudowanych, korzystanie z nieruchomości dotyczy także gruntu. W związku z tym, skoro nie jest możliwe - przy zwiększonym dopuszczalnym poziomie hałasu - takie korzystanie z nieruchomości zabudowanej, jak w przypadku takich nieruchomości, ale znajdujących się poza o.o.u., to zmniejszenie wartości nieruchomości podpada pod szkodę, o której mowa w art. 129 ust. 2 *in fine* p.o.ś.

Jeśli natomiast chodzi o problematykę unormowaną w art. 136 ust. 3 p.o.ś. - który stanowi, że w razie określenia na obszarze ograniczonego użytkowania wymagań technicznych budynków, szkodą, o której mowa w art. 129 ust. 2 p.o.ś., są także koszty poniesione w celu wypełnienia tych wymagań przez istniejące budynki, nawet w przypadku braku obowiązku podjęcia działań w tym zakresie -

należy zauważyć, że wprawdzie Sąd Najwyższy w zwykłym składzie w dniu 28 października 2022 r. podjął uchwałę, że właścicielowi nieruchomości położonej w strefie ograniczonego użytkowania, nie przysługuje odszkodowanie w wysokości odpowiadającej kosztom zapewnienia w budynku znajdującym się na tej nieruchomości odpowiedniego klimatu akustycznego, jeżeli koszty te nie zostały poniesione, jednakże w składzie Sądu Najwyższego uczestniczyli sędziowie wadliwie powołani na urząd sędziego Sądu Najwyższego (tj. na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. nowelizującej ustawę o Krajowej Radzie Sądownictwa). Niezależnie od tego, stan faktyczny w tamtej sprawie był inny i dotyczył lotniska cywilnego. Tymczasem w niniejszej sprawie spór dotyczy o.o.u. utworzonego w związku z działalnością lotniska wojskowego, a zatem chodzi o priorytetowy interes publiczny (względny bezpieczeństwa ogólnonarodowego), który nie może być realizowany kosztem tylko części jednostek; zgodnie z art. 64 ust. 2 własność podlega równej dla wszystkich ochronie prawnej.

Według ustaleń faktycznych Sądów *meriti* nieruchomość stanowiąca własność powodów znajduje się w strefie A o.o.u. utworzonego uchwałą Sejmiku Województwa (...) z 25 października 2016 r. Paragraf 9 tej uchwały wprowadza w strefie A zakaz budowy m.in. budynków jednorodzinnych, jak również zakaz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych w całości lub w części na budynki mieszkalne jedno - i wielorodzinne; zmiana sposobu użytkowania budynków w całości lub w części na cele mieszkaniowe oraz budowa nowych budynków mieszkalnych jest dopuszczalna, gdy takie obiekty budowlane są realizowane jako towarzyszące innym funkcjom oraz na warunkach określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku, na warunkach określonych w decyzji o warunkach zabudowy. Ponadto dla położonych w strefie A budynkach wprowadzono wymóg zapewnienia właściwego klimatu akustycznego, zgodnie z obowiązującymi normami, poprzez zastosowanie odpowiedniej izolacyjności akustycznej. W przedmiotowej sprawie budynek został oddany do użytku w 1996 (k. 61), zaś nieruchomość, na której jest zlokalizowany nie była objęta poprzednim o.o.u. (k. 58).

W takiej sytuacji faktycznej literalna wykładnia art. 136 ust. 3 p.o.ś. pozbawia właścicieli nieruchomości budynkowych, którzy wznieśli budynek mieszkalny przed wprowadzeniem o.o.u., możliwości zapewnienia w nich właściwego klimatu akustycznego, zwłaszcza ze względu na swoją sytuację finansową. Ponadto skoro wprowadzenie o.o.u. nastąpiło w związku z ważnym interesem publicznym, a zarazem - tak jak w tej sprawie - i ogólnonarodowym, to taką sytuację należy kwalifikować też jako swoisty rodzaj wyłączenia. W okolicznościach faktycznych sprawy wykładnia językowa tego przepisu, wedle której właściciel nieruchomości nie może żądać odszkodowania odpowiadającego kosztom zapewnienia w znajdującym się na niej budynku właściwego klimatu akustycznego, przed ich poniesieniem, byłaby sprzeczna również z art. 21 ust. 2 Konstytucji RP.

Wprowadzenie o.o.u., skutkujące koniecznością zapewnienia w budynku właściwego klimatu akustycznego, a tym samym i koniecznością poniesienia stosownych wydatków, w stanie faktycznym sprawy prowadzi do powstania po stronie powodów jako właścicieli takiej nieruchomości szkody (i stanowi także ingerencję w prawo własności poprzez jego ograniczenie), bowiem w celu należytego i niezakłóconego korzystania, zmuszeni są te koszty ponieść, co nie miałyby miejsca, gdyby nie działalność lotniska, która przez wprowadzenie o.o.u. została w odniesieniu do wywoływanego hałasu zalegalizowana i powodowie nie mogą domagać się zakazania tej działalności w zakresie przekraczającym normatywny poziom hałasu (jak dla nieruchomości poza strefą A).

Nie zostało też wykazane, że zapewnienie budynkowi właściwego klimatu akustycznego poprzez poniesienie nakładów w wysokości ustalonej w tej sprawie, skutkowałoby tym, że obniżenie wartości nieruchomości byłoby mniejsze od ustalonego w tej sprawie. Jak bowiem wspomniano wyżej, zapewnienie budynkowi właściwego klimatu akustycznego nie dotyczy korzystania z takich części budynku, jak tarasy balkony (a także przy otwartych oknach) oraz nie dotyczy też korzystania z nieruchomości gruntowej wokół budynku.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1964).

(E.C.)

[ms]